EIROPAS
KOMISIJA

Briselē, 16.10.2013
COM(2013) 704 final

KOMISIJAS ZIŅOJUMS EIROPAS PARLAMENTAM UN PADOMEI

par to, kā tiek īstenota Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva 2004/42/EK, ar ko ierobežo gaistošo organisko savienojumu emisijas, kuras rada organisko šķīdinātāju izmantošana noteiktās krāsās, lakās un transportlīdzekļu galīgās apdares materiālos, un ar ko groza Direktīvu 1999/13/EK

KOMISIJAS ZIŅOJUMS EIROPAS PARLAMENTAM UN PADOMEI

par to, kā tiek īstenota Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva 2004/42/EK, ar ko ierobežo gaistošo organisko savienojumu emisijas, kuras rada organisko šķīdinātāju izmantošana noteiktās krāsās, lakās un transportlīdzekļu galīgās apdares materiālos, un ar ko groza Direktīvu 1999/13/EK

1. IEVADS

Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva 2004/42/EK ("Krāsu direktīva") ierobežo gaistošo organisko savienojumu ("GOS") emisijas, kuras rada organisko šķīdinātāju izmantošana noteiktās krāsās, lakās un transportlīdzekļu galīgās apdares materiālos.

Krāsu direktīvas mērķis ir novērst vai samazināt gaisa piesārņojumu, kura pamatā ir GOS kā piezemes ozona veidotāji[1] un sekundārās cietās daļiņas. Direktīvas prasības papildina valsts līmeņa pasākumus, kas veicami, lai nodrošinātu GOS maksimāli pieļaujamo emisiju nepārsniegšanu atbilstoši Direktīvai 2001/81/EK par valstīm noteikto maksimāli pieļaujamo emisiju dažām atmosfēru piesārņojošām vielām ("*NEC* direktīva"). Direktīva attiecas uz krāsām un lakām, ko dekoratīvā, funkcionālā vai aizsardzības nolūkā izmanto ēkās, to apdarē un elementos un citās saistītās struktūrās un ko izmanto kā transportlīdzekļu galīgās apdares materiālus[2].

Krāsu direktīvas prasība ir tāda, ka produktos, kas ietilpst direktīvas darbības jomā un ir laisti tirgū pēc 2007. gada 1. janvāra, GOS saturs nedrīkst pārsniegt direktīvas II pielikumā noteiktās robežvērtības. Kopš 2010. gada 1. janvāra krāsām un lakām piemēro stingrākas (II fāzes) GOS robežvērtības. Krāsu direktīvā turklāt prasīts produktu marķējumā norādīt GOS saturu un tādējādi palīdzēt patērētājam izdarīt informētu izvēli. Dalībvalstīm jāizveido uzraudzības programma, lai varētu kontrolēt atbilstību GOS robežvērtībām un marķēšanas prasībām, un regulāri jāziņo Komisijai par šīs kontroles rezultātiem.

Šis ir otrais Komisijas pārskata ziņojums Eiropas Parlamentam un Padomei par Krāsu direktīvas īstenošanu dalībvalstīs. Pirmais ziņojums[3] tika pieņemts 2011. gadā. Pašlaik notiek tematiskās stratēģijas par gaisa kvalitāti (*TSAP*)[4] pārskatīšana, un tā ietver holistisku novērtējumu par GOS emisijas avotiem un iespējamajiem izmaksu ziņā izdevīgiem emisiju samazināšanas pasākumiem. Tāpēc nav veikta atsevišķa Krāsu direktīvas pārskatīšana.

---

1 Ozons veidojas, gaistošiem organiskajiem savienojumiem saules gaismā reaģējot ar slāpekļa oksīdiem un oglekļa monoksīdu.

2 "Transportlīdzekļu galīgās apdares materiāli" ir produkti, kas uzskaitīti Krāsu direktīvas II(B) pielikuma apakškategorijās. Tos izmanto Direktīvā 70/156/EEK definēto autotransporta līdzekļu vai to daļu pārklāšanai, ko ārpus ražošanas iekārtām veic transportlīdzekļa remonta, aizsardzības vai dekoratīvās apdares nolūkā.

3 COM(2011) 297. http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2011:0297:FIN:LV:PDF.

4 Komisijas paziņojums Padomei un Eiropas Parlamentam. Tematiskā stratēģija par gaisa piesārņojumu (COM (2005) 446 galīgā redakcija), 21.9.2005.

Kā Eiropas mērogā īstenots papildu pasākums jāpiemin "ekomarķējuma" kritēriju noteikšana iekštelpu un āra apdares darbiem paredzētajām krāsām un lakām[5]. Šā ekomarķējuma prasības *inter alia* ir stingrāki brīvprātīgi GOS satura ierobežojumi, kuru rezultātā GOS emisijas turpinās samazināties, jo to noteiks informētāka patēriņa produktu izvēle.

2. ĪSTENOŠANA

2.1. Pamatinformācija

Krāsu direktīvas 7. pantā prasīts dalībvalstīm ziņot Komisijai par savu uzraudzības programmu rezultātiem, lai pierādītu atbilstību direktīvas prasībām. Turklāt prasīts dalībvalstīm ziņot par to produktu kategorijām un daudzumiem, kas licencēti saskaņā ar Krāsu direktīvas 3. panta 3. punktu.

Dalībvalstīm līdz 2012. gada 1. jūlijam bija jāiesniedz pēc kārtas otrais ziņojums, kas aptver 2010. gadu un ņem vērā stingrākās jeb II fāzes GOS robežvērtības (Krāsu direktīvas II pielikums), kuras no 2010. gada 1. janvāra piemēro krāsām un lakām. Lai veicinātu dalībvalstu veiktās ziņošanas konsekvenci, Komisija izstrādāja un pieņēma vienotu ziņojuma formātu[6].

Īstenošanas ziņojumi ir saņemti no visām 27 dalībvalstīm. Tie kopā ar novērtējumu ir pieejami Komisijas tīmekļa vietnē[7].

Šajā ziņojumā, kurā pēc dalībvalstu iesūtītās informācijas novērtējuma apkopoti galvenie konstatējumi, lielākā uzmanība ir veltīta diviem Krāsu direktīvas īstenošanas aspektiem, proti:

- kādas uzraudzības programmas ir izveidotas, lai pārbaudītu atbilstību Krāsu direktīvas prasībām (darbības, ko galvenokārt veic dalībvalstu kompetentās iestādes);

- cik lielā mērā dalībvalstis izpilda Krāsu direktīvas tehniskās prasības (īstenošanas darbības, ko veic krāsu un laku ražotāji, importētāji, vairumtirgotāji un mazumtirgotāji).

2.2. Uzraudzības programmas

Dalībvalstu sniegtā informācija par 2010. gadu liecina, ka atbilstība GOS satura robežvērtībām (II pielikums) un marķēšanas prasībām (4. pants) tiek uzraudzīta labāk nekā iepriekš vai vismaz tikpat lielā mērā kā 2007. gadā.

---

5 Komisijas Lēmums 2009/543/EK par ekoloģiskajiem kritērijiem Kopienas ekomarķējuma piešķiršanai āra apdares darbiem paredzētajām krāsām un lakām un Komisijas Lēmums 2009/544/EK par ekoloģiskajiem kritērijiem Kopienas ekomarķējuma piešķiršanai iekštelpu krāsām un lakām.

6 Komisijas 2010. gada 22. jūlija Lēmums 2010/693/ES (OV L 301, 18.11.2010., 4. lpp.).

7 https://circabc.europa.eu/w/browse/d8915eeb-0b2f-4d22-824e-1d4b5d969e14.

Atbilstības uzraudzībā izmantotās dalībvalstu pieejas ir dažādas. Tās var būt fiziskas pārbaudes (piemēram, krāsu produktu paraugu ņemšana un analīze, marķējuma vizuāla pārbaude) un/vai attālinātāka revīzija, kurā notiek ražotāju iesniegto dokumentu pārbaudes. Dažos gadījumos stingrāka inspekcija vai paraugu ņemšana tiek veikta tikai tad, ja uz to rosina revidentu konstatējumi. Dažas dalībvalstis norādīja, ka uzraudzības uzlabošanas nolūkā tās apsver atbilstības pārbaudes alternatīvas, piemēram, likt ražotājiem aizpildīt anketu, kas tiek nosūtīta atpakaļ kopā ar produkta paraugiem, vai pašsertifikācijas sistēmas.

Lai gan stāvoklis dalībvalstīs ir ļoti atšķirīgs, kopējais **pārbaužu skaits**, ko veica 2010. gadā, ES-27 mērogā bijis ievērojams: 4700 pārbaužu par GOS saturu produktos un/vai to marķējumu. Pārbaudes skāra visus posmus, kas var būt vajadzīgi produkta laišanai tirgū: krāsu un laku ražošana, imports, vairumtirdzniecība un mazumtirdzniecība. Individuālu dalībvalstu līmenī pārbaužu skaits bija robežās no nulles (trijās dalībvalstīs) līdz 830.

Atkal ar ļoti lielām atšķirībām dalībvalstu līmenī 2010. gadā ES-27 valstīs **GOS saturs analizēts** vairāk nekā 19 000 krāsu un laku paraugu. Četrās dalībvalstīs analizēts vairāk nekā 1000 paraugu (lielākais skaits bija 11 800), bet piecās dalībvalstīs šādas analīzes nenotika vispār. Visbiežāk analizēja krāsu un laku produktus, ko pārdod mazumtirgotāji (41 % no paraugu kopskaita).

Vizuāli vai citā veidā veikto **produkta marķējuma pārbaužu** skaits 2010. gadā ES-27 valstīs bijis kopā apmēram 121 000, lai gan arī šeit pastāv lielas atšķirības dalībvalstu līmenī. Individuālās dalībvalstīs veikto pārbaužu skaits bijis robežās no nulles (piecās dalībvalstīs) līdz 78 000. Marķējuma atbilstību visbiežāk pārbaudīja krāsu un laku produktiem, ko pārdod vairumtirgotāji (41 % pārbaužu).

Dalībvalstis, kas ziņoja par nulles vai ļoti zemu uzraudzības līmeni 2010. gadā, norādīja, ka tam ir **vairāki iemesli**. Daudzas dalībvalstis minēja resursu, jo īpaši finanšu resursu trūkumu. Dažu dalībvalstu kompetentās iestādes šo problēmu risināja ar prioritāšu noteikšanu (piemēram, nosakot uzraudzību tikai konkrētiem produktiem) un/vai informācijas kampaņām (palielinot informētību par Krāsu direktīvu un uzlabojot tās prasību izpildi). Minētas arī problēmas ar nepietiekamo kapacitāti sertificētajās laboratorijās, kam jāanalizē produktu paraugi.

2.3. GOS robežvērtību un marķēšanas prasību izpilde

GOS robežvērtības

Krāsu direktīvas IIA pielikumā noteiktas divas krāsu un laku GOS satura maksimālo robežvērtību grupas (robežvērtības izteiktas gramos uz litru produkta, kas ir "gatavs lietošanai"). Tā sauktās "I fāzes robežvērtības" piemēro no 2007. gada 1. janvāra. Stingrākās "II fāzes robežvērtības" stājās spēkā 2010. gada 1. janvārī. Tāpēc produkti, kas 2010. gadā bija atzīti par neatbilstošiem I fāzes robežvērtībām, automātiski bija neatbilstoši arī II fāzes robežvērtībām. Transportlīdzekļu galīgās apdares materiālu GOS robežvērtības ir noteiktas Krāsu direktīvas IIB pielikumā, ir piemērojamas no 2007. gada 1. janvāra un kopš tā laika nav mainījušās.

Atbilstība I fāzes GOS robežvērtībām kopumā bijusi relatīvi augsta: 98,7 % (no 19 525 paraugiem prasībām neatbilstoši bija 259). Proporcionāli visvairāk prasībām neatbilstošo paraugu konstatēts vairumtirgotāju un importētāju gadījumā (attiecīgi 2,5 % un 2,4 % paraugu neatbilda prasībām).

Arī stingro II fāzes GOS satura robežvērtību gadījumā atbilstība kopumā bijusi relatīvi augsta: 97,46 % (500 prasībām neatbilstošu paraugu). Vislielākais skaits prasībām neatbilstošo paraugu konstatēts importētāju gadījumā (6 % paraugu neatbilda prasībām).

Šie labie noteikumu izpildes rādītāji liecina, ka pārbaudes gadījumā GOS robežvērtības ES-27 caurmērā tiek ievērotas, lai gan vienmēr ir iespēja vēl vairāk tuvināties 100 % atbilstībai. Kopumā atbilstības pakāpe ir līdzvērtīga tai, par kuru ziņots 2007. gadā.

Marķēšanas prasības

No aptuveni 121 000 marķējuma paraugu, kas pārbaudīti 2010. gadā, 94,2 % tika atzīti par prasībām atbilstošiem. Visbiežāk neatbilstības konstatētas importētāju gadījumā. Tomēr nav iespējams pienācīgi salīdzināt neatbilstības pakāpi dažādās dalībvalstīs, jo analizēto paraugu/marķējuma vienību skaita atšķirības ir pārāk lielas.

Dalībvalstu ziņojumos sniegtie dati neatklāj neatbilstības iemeslus. Lai gan noteikumu izpilde šķiet būtiski uzlabojusies kopš 2007. gada, kad marķēšanas prasības bija pārkāptas apmēram 20 % gadījumu, joprojām ir iespēja uzlabot atbilstības pārbaudes, jo īpaši tajās dalībvalstīs, kurās patlaban netiek veikta uzraudzība.

Prasībām neatbilstoši produkti

Vairumā gadījumu dalībvalstis, kas konstatējušas neatbilstību GOS satura robežvērtībām vai marķēšanas prasībām, iesniedza arī informāciju par prasībām neatbilstošo produktu apakškategorijām saskaņā ar Krāsu direktīvas I pielikumu.

Visvairāk neatbilstību GOS satura robežvērtībām un vienlaikus arī marķēšanas prasībām konstatēts 1.1.d kategorijas produktiem (“Iekšējās/ārējās apdares un apšuvuma krāsas koksnei, metālam vai plastmasai”). Ir vēl trijas produktu kategorijas, par kurām ziņots, ka nav izpildītas ne GOS satura robežvērtību, ne marķējuma prasības: 1.1.a kategorija “Matēti pārklājumi iekšējām sienām un griestiem”, 1.1.e kategorija “Iekšējās/ārējās apdares lakas un beices” un 1.1.i. kategorija “Vienkomponenta speciālie pārklājumi”.

Biežāk ziņots par neatbilstību marķēšanas prasībām nekā GOS robežvērtībām: tāds stāvoklis ir gandrīz visās krāsu un laku apakškategorijās (izņemot divas) un visās transportlīdzekļu galīgās apdares materiālu apakškategorijās.

Prasību izpildes nodrošināšana

Sankcijas, ko dalībvalstis piemēro GOS satura robežvērtību neievērošanas gadījumā, visbiežāk izpaužas kā produktu izņemšana no tirgus saskaņā ar Krāsu direktīvu.

Ja pārkāptas marķēšanas prasības, dalībvalstis parasti pieprasa uzņēmējiem noteiktā laika posmā izlabot kļūdu, lai izvairītos no tiesvedības uzsākšanas vai naudassoda.

Reāla tiesvedības uzsākšana minēta tikai vienas dalībvalsts ziņojumā, un tā pati dalībvalsts prasa, lai kļūdas izlabošanai vajadzīgās izmaiņas uzņēmēji veiktu visā piegādes ķēdē.

Dažas dalībvalstis ziņoja, ka tā vietā, lai sodītu par prasību neievērošanu, tās lietišķi konsultēja uzņēmēju par Krāsu direktīvas prasībām un izmaiņām, kas jāizdara, lai nodrošinātu atbilstību.

3. SECINĀJUMI UN PERSPEKTĪVAS

Informācija, kas no dalībvalstīm saņemta saskaņā ar Krāsu direktīvas 7. pantu, liecina, ka uzraudzības programmas, kas vajadzīgas, lai kontrolētu tirgū nonākušo krāsu un laku produktu atbilstību prasībām, līdz 2010. gadam bija izveidotas vairumā dalībvalstu. Dažās dalībvalstīs atbilstošu uzraudzības programmu tomēr vēl nebija.

Tajās dalībvalstīs, kas uzraudzību veic, šīs uzraudzības intensitāte ir ļoti dažāda. Krāsu direktīvā noteikto GOS robežvērtību ievērošana kopumā ir laba; visvairāk neatbilstību parasti ir importēto krāsu gadījumā. Marķēšanas prasību izpilde gan varētu būt labāka.

Dalībvalstis, kurās uzraudzības vēl nav, tiek aicinātas nekavējoties veikt vajadzīgos pasākumus, lai izpildītu visas savas saistības attiecībā uz uzraudzības programmām.

Komisija rūpīgi sekos šo jautājumu tālākajai attīstībai un ar pienācīgiem atbalsta un izpildes pasākumiem turpinās palīdzēt dalībvalstīm uzlabot izpildes rādītājus.

Tāpēc dalībvalstīm ieteicams turpināt uzraudzības un izpildes virzīšanu tā, lai patiesi un efektīvi samazinātu prasībām neatbilstošu krāsu un laku produktu laišanu tirgū.